

Effect of Endurance Training and Adenosine Injection on CCL₂ Expression in Brain Ischemia-Reperfusion in Male Rats

Mohmad Dehafarin¹, Farah Nameni²

1. MSc of Sport Physiology, Department of Physical Education, Varamin- Pishva Branch, Islamic Azad university, Varamin, Iran. ORCID ID: 0000-0001-6219-9914.

2. Assistant Professor, Department of Physical Education, College of Biological Science, Varamin- Pishva Branch, Islamic Azad university, Varamin, Iran., (Corresponding Author), Tel: +98-2136725011, Email: nameni@iauvaramin.ac.ir. ORCID ID: 0000-0001-9840-1338.

ABSTRACT

Background and Aim: Regular exercise and proper exercise programs contribute to improvement of physiological function and improve aerobic capacity, blood absorption, and adequate oxygen supply for the brain and muscles. The aim of this study was to evaluate the effect of endurance training and adenosine injection on CCL₂ gene expression after induction of cerebral ischemia reperfusion injury in male rats.

Materials and Methods: This was an experimental study with a post-test design. The study population included Wistar rats. The sample consisted of 40 male rats which, after induction of ischemia, were randomly divided into the following groups: endurance training + adenosine + ischemia, ischemia + adenosine, endurance training + ischemia, and control + ischemia. After induction of ischemia, the animals performed an endurance training program. In the eighth week the rats received daily injection of 1 mg of adenosine. Then, CCL₂ gene expression was measured using laboratory methods. We used mean, standard deviation, Shapiro-Wilks test, Leven test, and one-way analysis of variance ($P \leq 0.05$) for data analysis.

Results: The results showed a significant difference between the control + ischemia group and the adenosine + ischemia group in the expression of the CCL₂ gene. Also there was a significant difference between the control group + ischemia and the endurance training + ischemia group in the expression of the CCL₂ gene. But we found no significant difference between the control group + ischemia and the endurance training group + adenosine + ischemia group in the expression of CCL₂ gene.

Conclusion: Pretreatment with endurance training and adenosine before an ischemic stroke might have regulated CCL₂ gene expression. Exercise and adenosine may be useful prophylactic factors for ischemic stroke.

Keywords: Regular exercise, Brain tissue, Stroke, Nucleoside

Received: Oct 28, 2019

Accepted: Jan 24, 2021

How to cite the article: Mohmad Dehafarin, Farah Nameni. Effect of endurance training and adenosine injection on CCL₂ expression in brain ischemia -reperfusion in male rats. *SJKU*. 2021;26(4):17-29.

Copyright © 2018 the Author (s). Published by Kurdistan University of Medical Sciences. This is an open access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution-Non Commercial License 4.0 (CCBYNC), where it is permissible to download, share, remix, transform, and buildup the work provided it is properly cited. The work cannot be used commercially without permission from the journal

تأثیر تمرین استقامتی و تزریق آدنوزین بر بیان ژن CCL_2 در ایسکمی - ریپرفیوژن مغز موش های صحرایی نر

محمد ده آفرین^۱، فرح نامنی^۲

۱. کارشناسی ارشد فیزیولوژی ورزشی، واحد ورامین - پیشوا، دانشگاه آزاد اسلامی، ورامین، ایران. کد ارکید: ۹۹۱۴-۶۲۱۹-۰۰۰۱-۰۰۰۰

۲. استادیار، گروه فیزیولوژی ورزشی، دانشکده علوم زیستی، واحد ورامین - پیشوا، دانشگاه آزاد اسلامی، ورامین، ایران. (نویسنده مسئول)، تلفن: ۰۲۱-۳۶۷۲۵۰۱۱
پست الکترونیک: nameni@iauvaramin.ac.ir کد ارکید: ۱۳۳۸-۹۸۴۰-۰۰۰۱-۰۰۰۰

چکیده

زمینه و هدف: تمرین منظم و برنامه ورزشی مناسب به بهبود عملکرد فیزیولوژیکی کمک می کند و موجب بهبود توان هوازی، جذب خون و اکسیژن کافی برای مغز و عضلات می شود. هدف مطالعه حاضر بررسی تأثیر تمرین استقامتی و تزریق داروی آدنوزین بر ژن CCL_2 پس از ایسکمی ریپرفیوژن مغزی در رت های نر بود.

مواد و روش ها: روش تحقیق از نوع تجربی با طرح پس از آزمون بود. جامعه آماری تحقیق رت با نژاد ویستار بودند. نمونه تحقیق ۴۰ سر رت نر بودند که پس از القای ایسکمیک با روش تصادفی ساده در گروه های: تمرین استقامتی + آدنوزین + ایسکمی، ایسکمی + آدنوزین، تمرین استقامتی + ایسکمی و کنترل + ایسکمی قرار گرفتند. پس از القای ایسکمی پروتکل تمرین استقامتی انجام شد. در هفته هشتم هر روز یک میلی گروه آدنوزین + ایسکمی در بیان ژن CCL_2 در ایسکمی - ریپرفیوژن رت های نر تفاوت معنادار وجود دارد. بین گروه کنترل + ایسکمی با گروه تمرین استقامتی + ایسکمی در بیان ژن CCL_2 در ایسکمی - ریپرفیوژن رت های نر تفاوت معنادار وجود دارد. بین گروه کنترل + ایسکمی با گروه تمرین استقامتی + آدنوزین + ایسکمی در بیان ژن CCL_2 در ایسکمی - ریپرفیوژن رت های نر تفاوت معنادار وجود ندارد.

یافته ها: نتایج نشان داد، بین گروه کنترل + ایسکمی با گروه آدنوزین + ایسکمی در بیان ژن CCL_2 در ایسکمی - ریپرفیوژن رت های نر تفاوت معنادار وجود دارد. بین گروه کنترل + ایسکمی با گروه تمرین استقامتی + ایسکمی در بیان ژن CCL_2 در ایسکمی - ریپرفیوژن رت های نر تفاوت معنادار وجود دارد. بین گروه کنترل + ایسکمی با گروه تمرین استقامتی + آدنوزین + ایسکمی در بیان ژن CCL_2 در ایسکمی - ریپرفیوژن رت های نر تفاوت معنادار وجود ندارد.

نتیجه گیری: احتمالاً پیش آماده سازی با تمرین استقامتی و داروی آدنوزین، پیش از سکتة ایسکمی باعث تنظیم بیان ژن CCL_2 شده است. ممکن است تمرین و آدنوزین به عنوان محرک های پیشگیرانه از سکتة ایسکمی مفید باشند.

کلمات کلیدی: تمرین منظم، بافت مغز، سکتة، نوکلئوزید

وصول مقاله: ۹۸/۸/۶ اصلاحیه نهایی: ۹۹/۱۰/۲۸ پذیرش: ۹۹/۱۱/۵

مقدمه

تمرین منظم و برنامه ورزشی مناسب عاملی مؤثر در جذب خون و اکسیژن کافی برای مغز و عضلات است؛ لذا دستیابی به راهبردهایی که موجب افزایش مقاومت نورون‌ها در برابر آسیب‌های تحلیل عصبی ناشی از ایسکمی شوند ضروری است. شواهد نشان می‌دهد فعالیت ورزشی پیشین، یا پیش آماده سازی می‌تواند علاوه بر تعدیل عوامل خطر به حفاظت عصبی اندوژن و حفظ حیات نورون‌ها در شرایط آسیب ایسکمی به خون‌رسانی مجدد، کاهش حجم انفارکت، بهبود بازتوانی عصبی و عملکردی منجر شود (۱). پیش آماده سازی با تمرینات استقامتی می‌تواند باعث حفاظت نورونی و بیان فاکتورهای رشد عروقی شود؛ اما با این حال به دلیل وجود استرس در ورزش اجباری مانند تردمیل، بهبودی آسیب‌های ناشی از ایسکمیک مغزی مورد بحث است (۲،۳). برخی از مطالعات، در این رابطه، آدنوزین را یک میانجی فیزیولوژیک درون‌زای قوی معرفی کرده‌اند که طیف وسیعی از فرآیندهای فیزیولوژیکی خود را از طریق گیرنده‌های جفت شده پروتئین G سطح سلول، اعمال می‌کنند. این گیرنده‌ها را گیرنده‌های آدنوزین (Adenosine receptor) می‌گویند که دارای انواع، A1، A2A، A2B و A3 هستند و توسط ژن‌های مجزا کدگذاری می‌شوند (۴،۵). حفاظت عصبی بر اثر مکانیسم‌های متعددی موجب تقویت شبکه نورونی مغز و افزایش مقاومت در برابر آسیب ناشی از ایسکمی می‌شود. عوامل درگیر در فراهم کردن سوبسترا، عوامل مؤثر در متابولیسم کردن سوبسترا در درون سلول و تولید آدنوزین تری فسفات (Adenosine 3 phosphate, ATP) بر اثر پیش آماده سازی با فعالیت ورزشی، می‌تواند موجب کاهش اختلالات متابولیکی و بیوانرژتیکی در نورون‌ها پس از آسیب ایسکمی و خون‌رسانی مجدد شود و به کاهش آپوپتوز نورونی پس از آسیب ایسکمی منجر شود (۶)؛ لذا استفاده از پیش آماده سازی با فعالیت ورزشی در افراد مستعد آسیب

های ایسکمیک مغز یا افراد دارای پیشینه آسیب ایسکمیک خفیف مغزی و نیز پیش از مداخلات جراحی مغز، ممکن است به کاهش میزان اختلال و بهبود نتایج نورولوژیک پس از آسیب ایسکمی، به خون‌رسانی مجدد منجر شود (۷). سیستم ایمنی مغز به طور عمده شامل آستروسیت‌ها، میکروگلیا و سایر سلول‌های ایمنی است و در پاسخ به رویدادهای پاتوفیزیولوژیک مانند ایسکمی، تروما، التهاب و عفونت فعال می‌شود (۸). کیموکاین‌ها پروتئین‌هایی هستند که از سلول‌های ایمنی آزاد و به سلول‌های شیمیایی هدایت می‌شوند. پروتئین شیمیایی جاذب مونوسیت (Monocyte chemoattractant protein-1, MCP-1) CCL₂ است که در خدمت مونوسیت‌های ماکروفاژها است و هنگام ضایعات ریپرفیوژن (آسیب‌های ناشی از بازگشت جریان خون به بافت ایسکمی) التهاب و ضایعات اکسیداتیو، بیان ژن آن فعال می‌گردد (۹). بیان ژن CCL₂ تحت اثر آدنوزین است که نوکلئوزیدی پورینی و درون‌زا است، در شرایط، استرس تولید می‌شود و در تعامل با گیرنده‌های G پروتئین به تنظیم عملکرد سیستم ایمنی مغز عمل می‌کند. گزارش‌ها نشان می‌دهند CCL₂ توسط میکروگلیای مغزی بیان می‌شود و به تخفیف بیماری‌های عصبی کمک می‌کند (۱۰). یکی از اثرات شناخته شده آدنوزین، توانایی کنترل تومورهای دستگاه عصبی مرکزی در هر دو حالت فیزیولوژیکی و پاتوفیزیولوژیک است. آدنوزین با چهارگیرنده A1، A2A، A2B و A3 در تعامل است (۱۱). در واقع فعال سازی برخی از این گیرنده‌ها تشدید و آسیب مغزی تخفیف می‌یابد. آدنوزین در محافظت عصبی و تمرکز مغز مؤثر است. در واقع سیگنالیک آدنوزین برای کنترل جریان اطلاعاتی بین سلول‌های عصبی در مغز طراحی شده است. آدنوزین در غلظت‌های پایین در فضای خارج سلولی وجود دارد؛ اما در شرایط استرس میزان سطوح خارج سلولی آن افزایش می‌یابد. تنش متابولیک مرتبط با هایپوکسی، ایسکمی، تروما، محرک‌ها و فعالیت

بیش از حد عصبی باعث افزایش شدید غلظت آدنوزین خارج سلولی می شود که نقش مهمی در کنترل ضایعات بعدی بافت دارد. در برخی موارد، تحریک گیرنده آدنوزین سبب آسیب بافتی می شود (۱۲، ۱۳). لیلت و همکاران (۲۰۱۰) به بررسی اثر پیش آماده سازی ورزشی بر کاهش اثرات ایسکمی پرداختند. نتایج آن ها نشان داد مدت زمان بیشتر ورزش برای کاهش عوارض ناشی از سکته کافی نبوده است (۱۴، ۱۵). سویسون و همکاران (۲۰۱۶) نیز تأثیر تمرین ورزشی بر آسیب مغزی پس از القای ایسکمی گلوبال مغزی را بررسی کردند. با استفاده از تردمیل اجباری پس از القای ایسکمی، میزان اضطراب، افسردگی و رفتارهای شناختی مطالعه شد. نتایج آن ها نشان داد تردمیل اجباری موجب پاسخ استرس شده است و افزایش اضطراب با افزایش سطح کورتیکوسترون همراه است (۱۶، ۱۷)؛ لذا برای تعیین تأثیر تمرینات استقامتی و مصرف آدنوزین بر ایسکمی مغزی این سؤال مطرح است که آیا تعامل ورزش و دارو می تواند موجب تغییرات و هم افزایی ژن CCL_2 گردد؛ بنابراین هدف از مطالعه حاضر بررسی تأثیر تمرین استقامتی و تزریق داروی آدنوزین بر شاخص ژن CCL_2 بافت مغز پس از ایسکمی -پرفیوژن مغزی در موش های صحرایی و یستار نر بود.

مواد و روش ها

پژوهش حاضر از نوع تحقیق تجربی و در شرایط آزمایشگاهی محض و از نظر هدف کاربردی بود. جامعه آماری موش های صحرایی نر نژاد ویستار ۱۰-۸ هفته ای با وزن 20 ± 22 گرم بودند که از مرکز تحقیقات حیوانات کرج خریداری و در یک طرح پس آزمون تحت تأثیر تمرین استقامتی و آدنوزین قرار گرفتند. بر طبق اصول اخلاقی کار کردن با حیوانات آزمایشگاهی، ۴۰ سر موش صحرایی به عنوان نمونه تحقیق تهیه و آماده شدند. شرایط محیطی با دمای 22 ± 3 و رطوبت ۵۵-۴۵ درصد کنترل شد. سپس آن ها

به شکل تصادفی ساده در ۴ گروه ۱۰ تایی: گروه کنترل/ایسکمی)، گروه ایسکمی/تمرین استقامتی، گروه داروی آدنوزین/ایسکمی و گروه تمرین استقامتی/داروی آدنوزین/ایسکمی تقسیم و در قفس های جداگانه قرار گرفتند. موش ها در طی مراحل تحقیق در قفس های پلی کربنات شفاف در ابعاد $15 \times 15 \times 30$ ، میانگین دمای 22 ± 3 درجه سانتی گراد ساخت شرکت رازی راد، نگهداری شدند. شرایط زیستی موش ها با توجه به اصول مراقبت از حیوانات آزمایشگاهی و کمیته اخلاق طراحی شد و دوره ۱۲ ساعته خواب و بیداری بودند. رطوبت هوای خانه موش 50 ± 5 درصد با تهویه مناسب کنترل شد. غذای آن ها، از شرکت خوراک دام به پرور کرج تهیه شد که به ازای هر ۱۰۰ گرم از وزن هر موش ۵ گرم غذا بر اساس وزن کشی هر هفته یک بار، در قفس قرار داده می شد. در این پژوهش آب مورد نیاز حیوان به صورت آزاد در بطری ۵۰۰ میلی لیتری ویژه حیوانات آزمایشگاهی در اختیار آن ها قرار داشت. آدنوزین ساخت کشور انگلستان و شرکت Wockhardt با حجم 3 mg/mL تهیه و در هفته ی آخر در گروه های تمرین، آدنوزین به مقدار 0.4 Mg/ml/Kg روزی یک بار به هر رت بصورت زیر صفاقی، ۳ ساعت قبل از تمرین تزریق می شد (۱۸). پس از ۴۸ ساعت از آخرین جلسه تمرینی از موش ها در حالت ناشتایی نمونه گیری خون انجام شد.

برنامه تمرینی:

ابتدا ۵ موش صحرایی به صورت گروه مطالعه مقدماتی و پایلوت برنامه تمرینی را به مدت ۳ جلسه آشنا سازی و ۵ جلسه فعالیت اصلی اجرا کردند. مبنای شدت فعالیت ورزشی در این مطالعه بر اساس مطالعاتی طراحی شده قبلی بود. اختصاصات آن شامل: ۳۰ متر سرعت در دقیقه، ۷۰٪ حداکثر اکسیژن مصرفی رت ها و با توجه به مدل استاندارد $Vo_2\text{max}$ در مطالعه ی بدفورد می شد. موش های صحرایی در سرعت $43/8$ به حداکثر اکسیژن مصرفی می رسیدند؛

بنابراین در این مطالعه گروه های تمرینی به مدت ۱ هفته برای ۳ روز متناوب به منظور آشنا سازی با فعالیت ورزشی و دستگاه تردمیل با سرعت ۱۵ متر در دقیقه به مدت ۱۰ تا ۱۵ دقیقه (تقریباً ۴۰٪ حداکثر اکسیژن مصرفی) تمرین کردند. پس از تأیید برنامه، بعد از یک روز استراحت پروتکل ۵ جلسه در هفته اجرا شد. با توجه به رعایت اصل افزایش تدریجی شدت و حجم تمرین، تمام موش های گروه های تمرین، پروتکل تمرین استقامتی را با سرعت ۱۸ متر بر دقیقه و مدت ۲۰ دقیقه در هفته ی اول شروع را انجام دادند و به تدریج به سرعت ۳۰ متر بر دقیقه و مدت ۵۰ دقیقه با شیب ۱۰ درجه در هفته هشتم رسید؛ که معادل ۷۰٪ حداکثر اکسیژن ارزیابی شده در مطالعه ی بدفورد به عنوان شدت مورد نظر در گروه های تمرین استقامتی در نظر گرفته شد. البته پروتکل تمرینی دارای مرحله گرم کردن هم بود. مرحله ی گرم کردن برنامه دویدن به مدت ۳ دقیقه با شدت ۱۰ متر در دقیقه و بدنبال آن به مدت ۲ دقیقه با شدت ۱۵ متر در دقیقه در نظر گرفته شد و همچنین پس از اجرای تمرین اصلی در هر گروه، رت ها به مدت ۱ دقیقه با شدت ۱۵ متر

در دقیقه و سپس مدت ۲ دقیقه با شدت ۱۰ متر در دقیقه، در پروتکل سرد کردن شرکت داشتند(۲). به منظور تعیین ظرفیت رت های جراحی شده، آزمون تعیین Vo_{2max} به عمل آمد. از هیچ گونه شوک الکتریکی یا تحریک دیگری به جز لمس کردن و مالیدن دم به عنوان محرک استفاده نشد. رت های هر گروه پس از آشنایی با محیط جدید و فعالیت بر روی تردمیل به طور تصادفی به گروه های مورد نیاز تقسیم شدند. برنامه تمرینی اصلی به مدت ۸ هفته بود که شامل یک پروتکل تمرینی فعالیت استقامتی (هوازی تناوبی): ۵: جلسه در هفته، ۶ ست ۲/۵ دقیقه ای، ۲ دقیقه استراحت در هر ست و ۴۰m/min سرعت (تمرین موش) در نظر گرفته شد(جدول ۱). تردمیل مورد استفاده، ۱۰ لاینه از شرکت پیشرو اندیشه صنعت تنها، ساخت ایران بود و شدت تمرین به وسیله ضربان سنج (Polar/ فنلاند) کنترل می شد. پروتکل تمرین بر اساس اصول علمی انجمن امریکایی طب ورزشی در نظر گرفته شد و به منظور رعایت اصول اخلاقی کار با حیوانات از جریان الکتریکی برای ادامه فعالیت موش ها استفاده نشد.

جدول ۱. پروتکل تمرین استقامتی

متغیر	مدت تمرین	سرعت تمرین	شیب تردمیل
زمان			
هفته اول	۱۵ دقیقه	۱۵ متر بر دقیقه	صفر
هفته دوم تا هفتم	به تدریج افزایش	به تدریج افزایش	صفر
هفته هشتم	۶۰ دقیقه	۳۰ متر بر دقیقه	۱۰ درجه

روش اجرا:

ابتدا القای ایسکمیک صورت گرفت. قبل از انجام جراحی اقدامات بهداشتی و ایمنی و رفتاری (حرکت طبیعی اندامها) اجرا شد. سپس با توجه به پایلوت انجام شده برای بررسی مقدار آسیب دیدگی ناشی از مدت زمان انسداد شریان ها و نیز بواسطه ی بررسی بهتر و دقیق تر فعالیت استقامتی و آدنوزین، شریان های مشترک کاروتید پس از مشاهده و

جدا شدن از عصب واگ با استفاده از گیره های میکرو سرجری به مدت ۴۵ دقیقه مسدود شد. ایسکمی با انسداد هر دو شریان کاروتید مشترک (Common Carotid Artery, CCA) صورت گرفت(۹). جهت ایجاد ایسکمی موضعی در موش های صحرایی انسداد شریان میانی مغزی با روش فیلامنت صورت گرفت.

ابتدا موش‌های صحرایی با کتامین/زایلازین (کتامین ۱۰٪ با دوز ۵۰ میلی گرم/کیلوگرم و زایلازین ۲٪ با دوز ۱۰ میلی گرم/کیلوگرم) ساخت کشور هلند در شرکت Alfasan بی‌هوش شدند. هر موش صحرایی بر روی میز جراحی مخصوص ثابت، قرار گرفت، با استفاده از میکروسکوپ جراحی، برشی در جلو کردن حیوان ایجاد و عضلات این ناحیه کنار زده شد تا شریان کاروتید مشترک دیده شود. سپس شریان کاروتید مشترک و شاخه‌های آن (کاروتید خارجی و داخلی) از عضلات و عصب جدا شد. به غیر از بستن شریان کاروتید داخلی در سمتی که قرار است ایسکمی ایجاد شود، سایر شاخه‌ها و تنه اصلی کاروتید سمت مذکور باید با نخ بخیه به صورت دائمی بسته شوند در غیر این صورت حین جراحی ممکن است خونریزی از رگ‌ها به شدت ایجاد شده و سبب مرگ حیوان شود (۱۹). جراح با استفاده از میکروسکوپ، نخ نایلون با شماره ۳-۰ (نوک آن جلوی شعله گرد شده بود) را از طریق برشی کوچک در شریان کاروتید خارجی، وارد شریان کاروتید داخلی (Internal Carotid Artery, ICA) کرد. نخ نایلون از محل دوشاخه شدن شریان کاروتید مشترک، به آرامی در طول شریان کاروتید داخلی به سمت داخل مغز و حلقه ویلیس هدایت گردید (۱۰). بدین ترتیب جریان خون در شریان میانی مغز قطع و در ناحیه ای از مغز که توسط این شریان خون‌رسانی می‌گردد ایسکمی ایجاد شد. دوره انسداد شریان میانی مغز و یا ایسکمی، اغلب بین نیم تا سه ساعت گزارش شده است. بعد از اتمام دوره ایسکمی، نخ نایلون به آرامی خارج و جریان خون مجدداً در شریان میانی مغز و منطقه ایسکمی برقرار شد (۱۱، ۱۲). پس از پایان زمان، میکروسرجری‌ها برداشته و جریان خون شریان مشترک برقرار شد. به منظور بررسی میزان آسیب دیدگی و ضایعه ناشی از ۴۵ دقیقه ایسکمی رپرفیوژن مغزی در اندام، از آزمون حسی حرکتی Ladder walking test، یک ساعت پس از ایسکمی انجام شد. پس از القای ایسکمیک موش‌ها

در گروه‌های خود قرار گرفتند. گروه کنترل/ایسکمی بدون فعالیت و مصرف آدنوزین به مدت ۸ هفته در قفس‌ها نگهداری شدند. گروه تمرین استقامتی/ایسکمی پس از القای ایسکمیک فقط به انجام تمرین استقامتی در پروتکل طراحی شده پرداختند. گروه ایسکمی/آدنوزین پس از القای ایسکمیک در هفته هشتم هر روز یک میلی گرم آدنوزین به آن‌ها تزریق شد. انتخاب دوره و دوز تزریقی بر اساس ۵۰٪ LD یا دوز کشنده تعیین شد (۱۸). گروه تمرین استقامتی/آدنوزین/ایسکمی پس از القای ایسکمیک به انجام فعالیت استقامتی و پروتکل طراحی شده پرداختند و در هفته هشتم هر روز یک میلی گرم آدنوزین به آن‌ها تزریق شد. تمرین با رعایت اصل افزایش تدریجی و تزریق دارو به صورت سرنگ‌های آماده تزریق بودند و موش‌هایی که از طریق انسداد شریان کاروتید به صورت گلوبال دچار ایسکمی شده بودند از طریق آزمون رفتاری سنجش و اندازه‌گیری شد. هشت هفته پس از القای ایسکمیک و پروتکل تمرین و پس از ۴۸ ساعت از آخرین جلسه تمرینی، نمونه‌گیری خون از موش‌ها (توسط تکنسین‌های ماهر) در حالت ناشتایی انجام شد (۱۹). موش‌ها با تزریق درون‌صفافی ترکیبی از کتامین (۷۰ mg/kg) و زایلازین (۵-۳ mg/kg) بی‌هوش شدند. نمونه‌های خون در لوله‌های فالتون جمع‌آوری، با سرعت ۳۰۰۰ دور در دقیقه، به مدت ۱۵ دقیقه سانتریفیوژ و سرم آن جداسازی و برای مراحل بعدی تحقیق و اندازه‌گیری متغیر مورد نظر به فریزر با دمای منفی ۷۰ درجه سانتی‌گراد انتقال یافت. برای هموژن کردن بافت ابتدا بافت مورد نظر از فریزر خارج و با استفاده از ترازوی دیجیتال با دقت ۰/۰۰۱ گرم وزن‌کشی شد. سپس بافت داخل لوله آزمایش فالتون ۱۵ قرار داده شد و به نسبت هر ۰/۵ گرم بافت مقدار ۲۰۰ میکرولیتر از محلول لیزکننده تک‌فازی ساخت شرکت ویراز طب ایران استفاده شد. با استفاده از هموژنایزر به مدت پنج دقیقه با سرعت ۸۰۰۰ دور در دقیقه بافت هموژن گردید. محلول به دست آمده به

مدت ۱۵ دقیقه با سرعت ۳۰۰ دور در دقیقه سانتریفیوژ شد. محلول رویی توسط سمپلر به داخل میکروتیوب منتقل و رسوب باقیمانده دور ریخته شد. با استفاده از روش های آزمایشگاهی نمونه های خون اخذ و بیان ژن CCL₂ در بافت مغز رت ها اندازه گیری شد. اندازه گیری بیان ژن اندازه گیری بیان ژن با روش $2^{-\Delta\Delta CT}$ یا Livak صورت گرفت (۲۰). برای سنجش تعداد کپی های ژن هدف و مرجع از روش مقایسه ای سیکل آستانه استفاده شد. در نهایت میزان $2^{-\Delta\Delta CT}$ با نسبت ژن هدف به ژن مرجع مقایسه می شود. جداسازی RNA با به کار بردن کیت:

QIAGEN (Rneasy Mini Kit (50)

به شماره کاتالوگ ۷۴۱۰۴ طبق دستور العمل شرکت سازنده انجام شد. برای ساخت cDNA از کیت QuantiTect Reverse Transcription Kit cDNA synthesis (Qiagen) طبق دستور العمل شرکت سازنده به صورت Real Time PCR استفاده شد. برای اندازه گیری میزان بیان ژنی از دستگاه:

Thermal Cycler™ BIO RAD (C1000)

استفاده شد. برنامه زمانی گرمایی دستگاه در سه مرحله انجام شد. مرحله اول که منجر به دناتوره شدن مولکول های DNA و فعال شدن آنزیم پلی مراز می گردد، شامل حرارت دادن محلول به مدت ۳ تا ۵ دقیقه در دمای ۹۴ تا ۹۸ درجه بود. در مرحله دوم دمای محلول به مدت ۲۰ تا ۴۰ ثانیه به ۵۰ تا ۶۵ درجه کاهش یافت. در این دما دو رشته هر مولکول می توانند دوباره به یکدیگر متصل شوند؛ ولی این اتفاق نمی افتد؛ زیرا مخلوط حاوی مقدار بیشتری مولکول های کوچک DNA به نام پرایمر (Primer) است که معمولاً از ۱۸-۲۵ باز آلی تشکیل شده اند و به DNA تک رشته ای الگو متصل می شوند. دمای اتصال در حدود ۳ الی ۵ درجه پائین تر از نقطه ذوب پرایمرها است. همیشه A با T و G با C جفت می شود؛ بنابراین پیوندهای هیدروژنی پایدار فقط زمانی شکل می گیرد که سکانس پرایمر و رشته الگو مکمل یکدیگر باشند

و رشته الگو همیشه توالی بازی رشته مقابل را تعیین می کند. مرحله ی نهایی جهت ترسیم منحنی تفکیک (Dissociation Curve) یا منحنی ذوب به صورت ۵۵ تا ۹۵ درجه سانتی گراد، با افزایش ۰/۵ درجه در مدت ۵ ثانیه انجام شد. واکنش های Real-Time PCR در حجم نهایی ۱۰ میکرولیتر در پلیت های ۹۶ چاهکی انجام شدند. بررسی های کمی بیان ژن از روش Real-time RT-PCR با تکنیک Quantitative PCR استفاده شد. بررسی تکثیر قطعات DNA هم زمان با انجام آزمایش و با استفاده از گزارش گرهای فلوئورسنت (reporters fluorescent) صورت گرفت. پیش از آغاز فرایند Quantitative PCR، استخراج RNA و تبدیل آن به cDNA و ارتباط مقدار RNA رونویسی شده به میزان بیان ژن A2B بررسی شد. پس از سنتز cDNA، نمونه برای ورود به سیکل های پلیمریزه شدن، به نمونه DNA رنگی (SYBR Green) آماده سازی و اضافه شد. در ادامه دستگاه real-time PCR توسط سیستم اپتیکی، خوانش فلورسانتی را شروع و در نهایت گراف به آستانه خود رسید که میزان بیان ژن در هر نمونه بود. از ژن RGap به عنوان ژن رفرنس استفاده شد و اعداد حاصل از نمودار تکثیر ژن هدف، در هر نمونه نسبت به ژن رفرنس نرمالیز گردید. برای بررسی Efficiency پرایمرها نمودار استاندارد با استفاده از ۵ غلظت لگاریتمی رسم شد و slop نمودار به دست آمد (۲۱).

روش تجزیه و تحلیل اطلاعات:

از میانگین و انحراف معیار برای تعیین شاخص مرکزی استفاده شد. بررسی طبیعی بودن توزیع داده ها که در نهایت تعیین کننده انتخاب آزمون های پارامتریک و غیرپارامتریک است، از طریق آزمون شاپیروویلک و با استفاده از آزمون لوین تجانس واریانس مشخص گردید. نتایج به دست آمده در این مطالعه بر اساس حداقل دو تکرار استوار است. برای تعیین معنی داری اثر متغیرهای مستقل بر متغیرهای وابسته تحقیق و برای بررسی اختلافات بین گروهی از آزمون تحلیل

واریانس یک طرفه استفاده شد. تجزیه و تحلیل داده‌ها با نرم‌افزار SPSS نسخه ۲۲ صورت گرفت. برای تعیین معناداری نتایج از آزمون تعقیبی بونفرونی استفاده شد ($P < 0/05$).

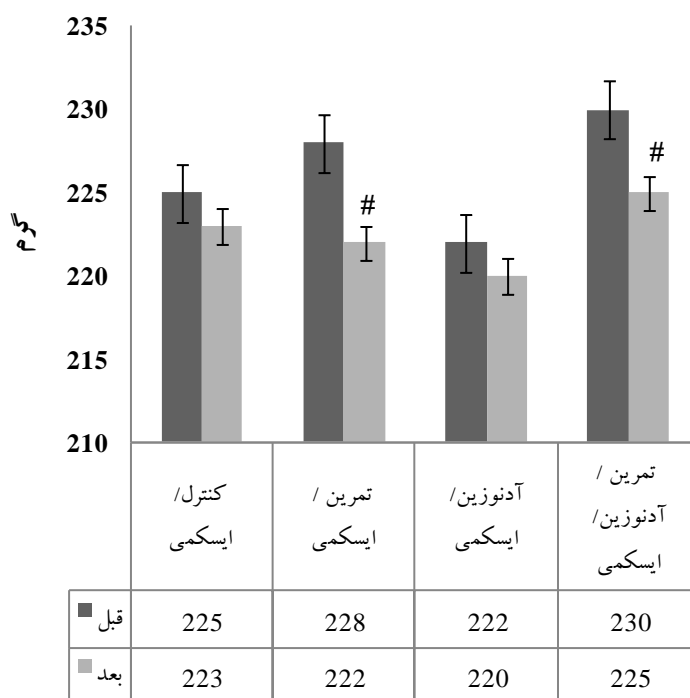
یافته‌ها

بعد از القای ایسکمی و بعد از ۸ هفته انجام پروتکل تمرینی و تزریق آدنوزین، تغییرات میانگین وزن موش‌ها در میان چهار گروه آزمایشی مقایسه شد که در نمودار ۱ ارائه شده است.

مقایسه میانگین وزن موش‌های صحرایی در گروه‌های آزمایشی در هر ۴ گروه کاهش وزن را نشان داد. با استفاده

از آزمون t همبسته تغییر وزن موش‌ها در قبل و پس از دوره تحقیق مورد بررسی و مقایسه قرار گرفت. نتایج نشان داد این کاهش وزن فقط در گروه تمرین استقامتی/ ایسکمی ($P = 0/044$) و گروه تمرین استقامتی/ داروی آدنوزین/ ایسکمی ($P = 0/012$) معنادار بوده است ($P < 0/05$) که احتمالاً ناشی از انجام پروتکل تمرین استقامتی در این دو گروه باشد و ایسکمی نیز احتمالاً در رساندن اکسیژن مصرفی و واکنش‌های متابولیکی و انرژی زایی تأثیر داشته است (نمودار ۱).

وزن

نمودار ۱. بررسی و مقایسه وزن موش‌های صحرایی در گروه‌های آزمایش.

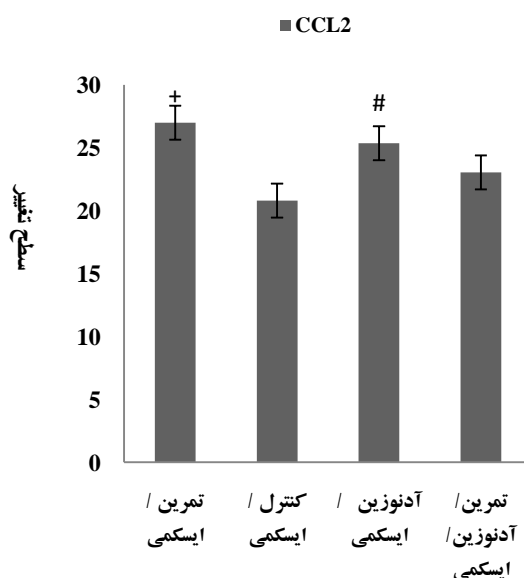
: $P < 0/05$ کاهش معنادار وزن در گروه تمرین / آدنوزین / ایسکمی و گروه تمرین / ایسکمی نسبت به قبل از دوره پروتکل تمرینی و مکمل یاری

کنترل/ایسکمی در بیان ژن CCL₂ در ایسکمی-ریپرفیوژن موش های نر افزایش معنادار وجود داشت ($p=0/004$). بین گروه تمرین استقامتی/ایسکمی با گروه کنترل/ایسکمی در بیان ژن CCL₂ نیز افزایش معنادار مشاهده شد ($P=0/0001$). بین گروه کنترل/ایسکمی با گروه تمرین استقامتی/داروی آدنوزین/ایسکمی در بیان ژن CCL₂ در ایسکمی-ریپرفیوژن موش های نر تفاوت معنادار وجود نداشت ($P=0/144$) (نمودار ۲).

تغییرات میانگین بیان ژن CCL₂ در میان ۴ گروه آزمایشی در نمودار ۲ مقایسه و ارائه شده است. نتایج آزمون شاپیرو ویلک نشان داد متغیرهای پژوهش نرمال هستند. آزمون لوین نیز تجانس واریانس ها را تأیید کرد. مقایسه بین گروهی با آزمون تحلیل واریانس یک طرفه نشان داد بین گروه ها در متغیر CCL₂ تفاوت معناداری وجود دارد ($P<0/05$) و مکمل آدنوزین و تمرین استقامتی توانسته است تأثیراتی بر متغیرهای وابسته داشته باشد ($P=0/0001$). نتایج آزمون بونفرونی نشان داد، بین گروه آدنوزین/ایسکمی با گروه

نمودار ۲. بررسی و ثبت میزان تغییرات بیان ژن CCL₂ در گروه های مختلف

: $P < 0/05$ افزایش معنادار بیان ژن CCL₂ در گروه مصرف کننده داروی آدنوزین/ایسکمی نسبت به گروه کنترل/ایسکمی
+ : $P < 0/05$ افزایش معنادار بیان ژن CCL₂ در گروه کنترل/ایسکمی نسبت به گروه تمرین/ایسکمی.

موضعی در بیان ژن ممکن است ناشی از سلول های ایمنی باشد (ماترس و همکاران ۲۰۱۲). القای بیان ژن CCL₂ هنگام فعالیت ورزشی حاد ممکن است به علت ترمیم و سازگاری بافت های آسیب دیده باشد (۲۳). در این پژوهش پروتکل تمرینی بسیار شدید نبوده؛ ولی احتمالاً به دلیل

بحث

نتایج پژوهش نشان داد فعالیت ورزشی می تواند موجب افزایش بیان ژن CCL₂ شود (۲۲). افزایش بیان ژن CCL₂ تحت تأثیر ماکروفاژها و سلول های ماهواره ای است و نقش بیان ژن CCL₂ با نفوذ ماکروفاژها صورت گرفته و افزایش

همین فعالیت، بیان ژن CCL_2 در گروه تمرین استقامتی/ایسکمی نسبت به گروه کنترل/ایسکمی افزایش نشان داشته است (۲۴). یافته های متناقض با نتایج این پژوهش شاید ناشی از اثرات کاهشی کیموکاین ها به دنبال تمرینات ورزشی باشد (۲۳) که مانع افزایش بیان ژن CCL_2 در مغز خواهد شد (۲۵). همچنین احتمالاً تمرین استقامتی با افزایش هایپوکسی و متابولیت ها باعث افزایش درون زاد آدنوزین و بیان ژن CCL_2 شده است. البته نوع پروتکل تمرینی، سابقه تمرین قبلی، سابقه استفاده از مکمل ها یا داروهای مشابه آدنوزین، نمونه تحقیق، سن و جنسیت هم می توانند از عوامل مؤثر در یافته های تحقیق باشند. البته پیش آماده سازی با تمرین استقامتی بر بیان ژن CCL_2 در ناحیه CA1 هیپوکامپ پس از سکتۀ ایسکمیک-ریپرفیوژن مغزی هم مؤثر است (۲۶،۲۷). شواهد نشان داده است انجام فعالیت ورزشی علاوه بر تعدیل عوامل خطر ابتلا به سکتۀ ایسکمی، اثرات توان بخشی عصبی نیز دارد (۱) و می تواند به عنوان عاملی برای حفاظت عصبی و حفظ حیات نورون ها قبل از ایسکمی و در شرایط آسیب ایسکمی عمل کند (۴).

در مورد اثرات آدنوزین بر بیان ژن CC_2 و افزایش معنادار بیان ژن در گروه داروی آدنوزین/ایسکمی می توان گفت نوع گیرنده آدنوزین در ایجاد نقش آدنوزین مؤثر هستند. زمانی که گیرنده A_3 آدنوزین فعال شود CCL_2 افزایش خواهد یافت و زمانی که گیرنده A_2A و A_2 و A_2B فعال شوند بیان CCL_2 سرکوب خواهد شد. شاید بتوان اثر آدنوزین را از طریق گیرنده A_3 توجیه کرد که برخلاف سایر گیرنده ها عمل می کند (۲۸). گیرنده های آدنوزین A_3 عمدتاً به پروتئین های Gi وصل می شوند و از آنجا که پروتئین های Gi واسطه ای برای انتشار CCL_2 در هستند به نظر می رسد، دلیل اثرات متفاوت آدنوزین بر CCL_2 این واسطه باشد. یک احتمال دیگر این است که تولید آدنوزین وابسته به میزان استفاده از ATP است، در شرایط استرس زایی مانند انجام فعالیت ورزشی، افزایش میزان

استفاده از ATP در هر واحد زمان، سطوح آدنوزین را افزایش خواهد داد (۲۹). به نظر می رسد در شرایط سکتۀ ایسکمی مغزی تقاضای انرژی و اکسیژن سلولی افزایش می یابد و در نتیجه این افزایش تقاضا، سطح آدنوزین برای اعمال نقش های حمایت کنندگی افزایش پیدا خواهد کرد (۳۰). آدنوزین با تنظیم عصبی درون زا خواص نوروپروتکتیو خود را اعمال می کند و با اثرات نظارتی که بر تکثیر، بقا و مرگ سلولی دارد، احتمالاً از طریق مهار پاسخ های التهابی/کیموکاینی باعث بهبود آپوپتوز خواهد شد (۳۱،۳۲). همچنین آدنوزین درون زا از طریق گیرنده های خود، التهاب و مکانیسم های سلولی و مولکولی التهاب را سرکوب می کند و نیز با سرکوب بیان گلوامرولی کیموکاین CCL_2 از بافت های آسیب دیده در برابر التهاب حاد و مزمن محافظت می کند (۲۲). مکانیسم دقیق حفاظت عصبی ناشی از پیش آماده سازی با فعالیت ورزشی هنوز به طور کامل مشخص نشده است؛ اما مطالعات انجام شده مکانیسم های متعددی را پیشنهاد کرده اند که می توان به تقویت سد خونی مغزی، گسترش شبکه مویرگی و شریانی مغز، بهبود متابولیسم مغزو کاهش اختلالات متابولیک، تنظیم افزایشی بیان نوروتروفین ها، کاهش التهاب، استرس اکسیداتیو و آپوپتوز اشاره کرد (۳۳).

عدم تغییر معنادار در گروه تمرین استقامتی/آدنوزین/ایسکمی می توان گفت، نورون های ناحیه CA1 هیپوکامپ به طور خاص حساس ترین ناحیه به آسیب ایسکمی/هایپوکسی هستند که ۵ دقیقه پس از انسداد کاروتید مشترک باعث ایجاد ایسکمی کامل در ناحیه CA1 هیپوکامپ خواهد شد. انجام تمرین استقامتی و تزریق آدنوزین به طور مجزا موجب افزایش آدنوزین و تولید بیان ژن CCL_2 می شوند. در گروه تمرین استقامتی/آدنوزین/ایسکمی شاید تمرین موجب افزایش شده باشد؛ ولی با تزریق آدنوزین برون زاد، تولید درون زاد آن مهار شده است و اثر مهاری استفاده از آدنوزین موجب افزایش کمتر بیان ژن CCL_2 در این گروه

روش‌های تمرینی تناوبی و قدرتی بر بیان ژن CCL₂، در مطالعات آتی بررسی شوند.

نتیجه‌گیری

مطالعه حاضر نشان داد که پیش آماده‌سازی با تمرین استقامتی و داروی آدنوزین، پیش از سکتۀ ایسکمی به طور قابل توجهی باعث تنظیم عوامل کیموکائینی خواهد شد. ممکن است زمانی که تمرین و آدنوزین به عنوان محرک‌های پیشگیرانه از سکتۀ ایسکمی استفاده شوند، اثرات سینرژیک محافظتی پس از ایسکمی داشته باشند و به عنوان یک روش مؤثر در کاهش عوارض مغزی ناشی از ایسکمی مورد توجه باشند.

تشکر و قدردانی

از همه دست‌اندرکارانی که در انجام این پژوهش ما را یاری کردند کمال تشکر را داریم. این مقاله مستخرج از پایان‌نامه است و تأمین‌کننده منبع مالی نویسندگان مقاله بوده اند. کد اخلاق به شماره IR.IAU.VARAMIN.REC.1398.002 از دانشکده علوم پزشکی دانشگاه آزاد اسلامی واحد ورامین پیشوا اخذ شده است. هیچ تعارض منافع با فرد یا دستگاهی برای انتشار این مقاله وجود ندارد.

شده باشد. به دنبال سکتۀ ایسکمی مغزی، آبخاری از وقایع اولیه مولکولی شروع می‌شوند که باعث تشدید آسیب ناشی از ایسکمی خواهند شد (۹). آزاد سازی گلو تامات و استفاده از آنتاگونیست‌های گلو تامات نیز دارای اثر حفاظت عصبی می‌باشند و به طور بالقوه موجب افزایش مقاومت در برابر ایسکمی می‌شوند (۳۴، ۳۵). احتمالاً آدنوزین می‌تواند یکی از این آنتاگونیست‌ها باشد (۳۶). همچنین در بین کیموکائین‌ها، CCL₂ یک میانجی عصبی التهابی است و می‌تواند نقش مهمی در پاسخ التهابی ناشی از ایسکمی ایجاد کند. درگیر شدن CCL₂ با پاسخ‌های التهابی مانع گسترش آسیب مغزی ناشی از ایسکمی می‌شود و بیان ژن CCL₂ در برخی از انواع نورو ن‌ها و آستروسیت‌ها، ممکن است درمان مؤثر در ایسکمی مغزی باشد (۳۶). تعیین ظرفیت‌های فیزیولوژیکی پایه (ضربان قلب)، تأثیر استرس وارد شده بر اثر شوک الکتریکی جابجایی حیوانات، تأثیر کنترل مقدار جریان خون حین مسدود کردن و برقراری خود در شریان‌های کاروتید از عوامل مؤثر در عدم مطابقت نتایج با یافته‌های سایر محققان می‌باشد. پیشنهاد می‌شود تأثیر سیگنالینگ از طریق گیرنده‌های آدنوزین، همراه با عوامل التهابی مانند CRP/ILs/TNF (Tumor necrosis factor, C-reactive protein, Interleukins) و

منابع

1. Gang Hu, Barengo NC, Tuomilehto J, Lakka TA, Nissinen A, Jousilahti P. Relationship of physical activity and body mass index to the risk of hypertension: a prospective study in Finland. *Hyp J*. 2004;43(1):25-30.
2. Momeni M, Nikseresht A, Akbari Z, Daneshi A, Pourkhalili KH. Delayed Effects of Remote Limb Ischemic Preconditioning on Maximum Oxygen Consumption, Lactate Release and Pulmonary Function Tests in Athletes and Non Athletes. *Iran South Med J*. 2016;19(5):819-831. [Article in Persian]
3. Rahimi M, Asgari AR, Khoshbaten A. The Role of Exercise Preconditioning in Cardio protection against Ischemia Reperfusion. *Injury Physio and Pharm*. 2014;18(2),122-143. [Article in Persian]
4. Headrick JP, Peart JN, Reichelt ME, Haseler LJ. Adenosine and its receptors in the heart: regulation, retaliation and adaptation. *Biochim Biophys Acta (BBA)-Bio membranes*. 2011;1808(5):1413-1428.
5. Pedata F, Pugliese AM, Coppi E, Dettori I, Maraula G, Cellai L, et al. Adenosine A2A Receptors Modulate Acute Injury and neuro-inflammation in Brain Ischemia. *Med of Infla*. 2014; 805198. doi: 10.1155/2014/805198.

6. Jesse L, Grissom CN, Pinilla FG, Reyes TM. Voluntary exercise blocks Western diet-induced gene expression of the chemokine CXCL10 and CCL2 in the prefrontal cortex. *Brain Behav Immun.* 2016;58:82–90.
7. Zadhoush F, Panjehpour M. Physiological role of adenosine and its receptors in tissue hypoxia-induced angiogenesis. *Physio and Pharm.* 2012;16(3):209-22.[Article in Persian]
8. Miyatake S, Bilan PJ, Pilon NJ and Klip A. Contracting C2C12 myotubes release CCL2 in an NF- κ B-dependent manner to induce monocyte chemoattraction. *Am J Physiol Endoc Metab.* 2016; 310:160-170.
9. Bansal S, Sangha KS, Khatri P. Drug treatment of acute ischemic stroke. *Am J Cardiovasc.* 2013; 13:57–69.
10. Shahraki A. Inotropic Glutamate Receptors and their Role in Neurological Diseases. *J Kerman Univ Med Sci.* 2010;17(4):361-78.[Article in Persian]
11. Sachdeva S, Gupta M. Adenosine and its receptors as therapeutic targets. *Saudi Pharmac J.* 2013; 21(3):Pages 245-253.
12. López-Cruz L, Salamone JD, Correa M. Caffeine and Selective Adenosine Receptor Antagonists as New Therapeutic Tools for the Motivational Symptoms of Depression. *Front Pharmacol.* 2018;9: 526.
13. Sun Y, Huang P. Adenosine A2B Receptor: From Cell Biology to Human Diseases. *Front Chem.* 2016;4:37.
14. Liebelt B, Papapetrou P, Ali A, Guo M, Ji X, Peng C. Exercise preconditioning reduces neuronal apoptosis in stroke by up-regulating heat shock protein-70 (heat shock protein-72) and extracellular-signal-regulated-kinase 1/2. *Neuro.* 2010;166(4):1091-100.
15. Shamsaei N, Rajabi H, Aboutaleb N. Exercise Preconditioning Reduces Spatial Memory Disorder Induced by Cerebral Ischemia Via Increasing the Expression of Neurotrophins In Rat hippocampus. *Spor Physio.* 2017;9(34):63-78.[Article in Persian]
16. Svensson M, Lexell J, Deierborg T. Effects of Physical Exercise on Neuroinflammation, Neuroplasticity, Neurodegeneration, and Behavior: What We Can Learn From Animal Models in Clinical Settings. *Neurorehabil Neu Rep.* 2015;29(6):577-89.
17. Yazdi AB, Homaei HM, Peeri M. The Effect of Endurance Exercise and Adenosine Consumption on UCP1 Gene Expression in the Visceral Adipose Tissue of Obese Male Rats. *Iran J of Diab and Obes.* 2018;10:80-87.[Article in Persian]
18. Jozaie A, Movahedi M, Khosravi M, Golab F. The effects of adenosine injection after of brain ischemia reperfusion injury on gene expression of NF- κ B/p65 and activity level of ROS in hippocampus tissue of male wistar rats. *Razi J Med Sci.* 2019;26(2):74-84.
19. Allahtavakoli M, Moloudi R, Ebrahim Rezvani M, Shamsizadeh A. Effect of Morphine Withdrawal Syndrome on Cerebral Ischemia Outcome in Rats. *Iran J of Basic Med Sci.* 2011;14(1):1-8.
20. Khajvand R, Ismaili A, Nazarian F, Latifi F, Mohammad A. Shutting down the expression of codeine reductase gene by virus-induced silencing in anemone (*Papaver somniferum* L). *Cell and Tiss.* 2015; 7 (4): 407-415.
21. Shafie A, Moradi F, Izadpanah E, Mokarizadeh A, Raman Moloudi M, Nikzaban M, et al. Neuroprotection of donepezil against morphine-induced apoptosis is mediated through Toll-like receptors. *Eur J of Pharm.* 2015;764:292-297.
22. Beart PM, O'Shea RD. Transporters for L-glutamate: an update on their molecular pharmacology and pathological involvement. *Br J Pharmacol.* 2007;150(1):5-17.
23. Mathers JL, Farnfield MM, Garnham AP, Caldwell MK, Cameron-Smith D, Peake JM. Early inflammatory and myogenic responses to resistance exercise in the elderly. *Muscle & nerv.* 2012; 46 (3):407-412.
24. Hubal MJ, Devaney JM, Hoffman EP, Zambraski EJ, Dressman HG, Kearns AK, et al. CCL2 and CCR2 polymorphisms are associated with markers of exercise-induced skeletal muscle damage. *J Appl Physiol.* 2010;108:1651–1658.

25. Carlin JL, Grissom N, Ying Z, Gomez-Pinilla F, Reyes TM. Voluntary exercise blocks Western diet-induced gene expression of the chemokine CXCL10 and CCL2 in the prefrontal cortex. *Brain beh and immu.* 2016;58:82-90.
26. Barjaste Yazdi A, Azarbayjani MA, Matin Homaei H, Peeri M, Torabi F, Ramezani Z. The effect of endurance training and adenosine consumption on the a1ar gene expression in the visceral adipose tissue of obese male rats. *Metab and Exe bio annual J.* 2018;7(2):115-125.[Article in Persian]
27. Chen JF, Eltzschig HK and Fredholm BB. Adenosine receptors as drug targets what are the challenges. *Nat Rev Drug Discov.* 2013;12(4):265–286.
28. Novitskiy SV, Ryzhov S, Zaynagetdinov R, Goldstein AE, Huang Y, Tikhomirov OY, et al. Adenosine receptors in regulation of dendritic cell differentiation and function. *Blood.* 2019;112(5):1822-1832.
29. Simpson RE, Phillis JW. Adenosine in exercise adaptation. *Brit j of sports med.* 1992;26(1):54-58.
30. Roque FR, Soci UPR, Angelis KD, Coelho MA, Furstenau CR, Vassallo DV, et al. Moderate exercise training promotes adaptations in coronary blood flow and adenosine production in normotensive rats. *Clinics.* 2011;66(12):2105-2111.
31. Yahiaoui L, Gvozdic D, Danialou G, Mack M, Petrof BJ. CC family chemokines directly regulate myoblast responses to skeletal muscle injury. *The J of Phys.* 2008;586(16):3991-4004.
32. Nicholas J, Voss JG, Tsuji J, Fulkerson ND, Soulakova J, Schneider BSP. Time course of chemokine expression and leukocyte infiltration after acute skeletal muscle injury in mice. *In immu.* 2015;21(3): 266-74.
33. Hesari F, Hosseini Kakhk SA, Hamedinia M.R. The Effects of Ischemic Preconditioning in Different Limbs on Performance in Judo Athletes. *Spo Physi.* 2017;8(32):31-48.[Article in Persian]
34. Sommer C, Roth S, Kuhn R, Kiessling M. Metabotropic glutamate receptor subtypes are differentially expressed after transient cerebral ischemia without, during and after tolerance induction in the gerbil hippocampus. *Bra Res.* 2000;872(1-2):172-80.
35. Obrenovitch TP. Molecular physiology of preconditioning-induced brain tolerance to ischemia. *Physio Rev.* 2008;88(1):211-47.
36. Che X, Ye W, Panga L, Wu D-C, Yang G-Y. Monocyte chemo attractant protein-1 expressed in neurons and astrocytes during focal ischemia in mice. *Bra Res.* 2001;902 (2):171-7.